

KOOLI TERVISENÕUKOGUDE SISEHINDAMINE

2011. AASTA KOONDANALÜÜS

Koostanud Krystiine Liiv

2011

SISSEJUHATUS

Käesolev raport esitab kokkuvõtte 2011. aasta sügisel Tervist Edendavate Koolide (TEK) võrgustikku kuuluvate koolide seas läbiviidud tervisenõukogude sisehindamise tulemustest.

Kooliterwise nõukogude või meeskondade hindamise eesmärgiks on selgitada välja tervisemeeskondade (tervisenõukogu, huvigrupp, tugirühm vms) suutlikkus tegeleda terviseprobleemidega kooli tasandil. Küsimustik hindab tervisenõukogu suutlikkust 4 valdkonnas:

1. tervisenõukogu toimimine
2. koostöö
3. keskkonna kujundamine
4. teadmised ja oskused tegelemaks kooli terviseprobleemidega.

Hinnangu kooli tervisenõukogude tööle annab tervisenõukogu ise. Küsimustiku täitmisel on oluline, et see oleks kogu tervisemeeskonna arvamus, mitte ühe liikme seisukoht. Seetõttu toimub selle täitmine kooli tervisenõukogus konsensuse alusel. Tervisenõukogude sisehindamist viiakse läbi kord aastas. Esmakordselt koostati kõigi küsimustiku täitnud koolide koondanalüüs 2008 aastal.

ANDMETE KOGUMINE

Küsitluse läbiviimine

Küsitlus viidi läbi 2011 aasta september-oktoober. Küsimustik edastati elektroonselt maakonna koolide terviseedenduse koordinaatorile, kes edastas sellele kõigile TEK võrgustikuga liitunud koolidele. Seisuga 1.september 2011 oli Eestis 184 TEK kooli. Vastamismäär paikkondade lõikes on esitatud tabelis 1.

Tabel 1: Ankeedile vastanud koolid paikkondade lõikes

Maakond	TEK liitunud asutused (n)	Ankeedile vastanud TEK-id	
		n	% paikkonna TEK-idest
Harjumaa	47	29	61,7
Tartumaa	20	17	85
Põlvamaa	15	11	73,3
Läänemaa	10	10	100
Võrumaa	12	8	66,7
Lääne-Virumaa	15	7	46,7
Pärnumaa	11	7	63,6

Viljandimaa	8	7	87,5
Järvamaa	6	6	100
Jõgevamaa	7	5	71,4
Saaremaa	6	4	66,7
Valgamaa	4	3	75
Hiiu	3	2	66,7
Ida-Virumaa	6	2	33,3
Raplamaa	14	13	92,86
KOKKU	184	131	72,7

Andmete analüüs

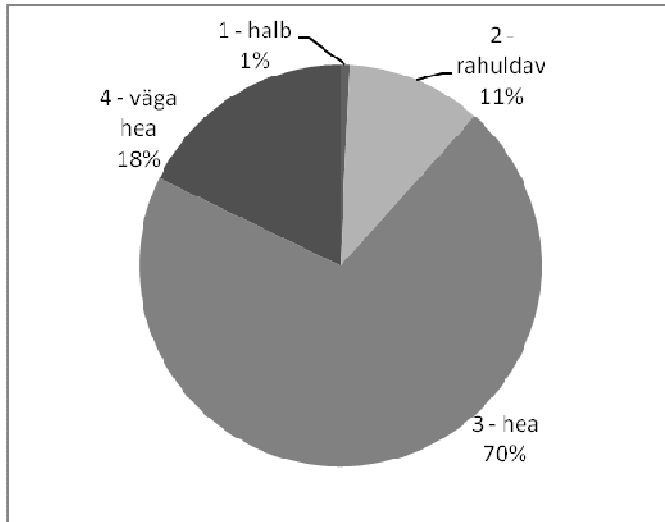
Andmeanalüüs on teostatud statistilise andmetöötluse paketi SPSS 16.0 abil ning peamiselt kasutatakse hinnangute keskmist näitajat ning vastuste sagedusjaotust. Tervisenõukogud andsid hinnanguid oma tegevusele ja kompetentsusele tervise edenduse vallas 4-pallisel skaalal: 1-üldsegi mitte, 2- kuigivõrd, 3- oliuliselt, 4- peaaegu täielikult, täielikult. Keskmiseks tasemeks on sellisel skaalal 2,5 ja mida kõrgem on keskmine näitaja, seda paremini teostatakse vastavaid tegevusi või vastatakse tervisenõukogu toimiseks olulistele näitajatele.

Töös võrdlevalt toodud 2008 aasta tulemuste esitamisel on viidatud analüüsile „Kooli tervisenõukogude sisehindamise küsimustike 2008“.

KÜSITLUSE TULEMUSED

Tervisenõukogu on moodustatud 66% vastanud koolidest, tervisemeeskond on olemas 18%-s koolides. 11 kooli (8%) on vastuseks märkinud mõlemad, 5 kooli on muu tegevusvormina välja toonud, et koolis on tervise edenduse komisjon, tervise- ja töökeskkokkna nõukogu või inimesed, kes tegelevad koolitervisega. Kuna valdavalt on TEK-ides tervisenõukogud, siis edaspidi kasutatakse raportis tähist TN.

Tervise valdkond on kooli arengukavasse integreeritud 95%-il TEK-idest. Enamus koole hindab viimase aasta terviseedenduslikku tegevust koolis heaks või väga heaks (joonis 1).

Joonis 1: Hinnang terviseedenduslikule tegevusele oma koolis

Tervisemeeskondade/-nõukogude toimimine

Esimesed viis küsimust hindavad TN üldist toimimist. Keskmised hinnagud kõigile küsimustele on väga kõrged (vt tabel 2). Kõrgeimalt on hinnatud TN koosseisu vastavust standardile. 2/ 3 koolidest vastab see täielikult (vt lisa 1). Võrreldes 2008 aastaga on poole võrra vähenenud koolide osakaal, kes nõustusid väitega, et TN vastab standardile kuigivõrd või üldse mitte (vastavalt 16% 2008a. Ja 8% 2011a.).

Tabel 2: Tervisenõukogude tegevusega seotud tegevused (n, keskmine hinnang)

Tegevus	n	keskmine hinnang
1. Koolis on meeskond/ tervisenõukogu, mille koosseis vastab tervist edendavate koolide tervisenõukogude loomiseks esitatud standardile(kaasatud kõik võimalikud osapooled).	131	3,6
2. Meeskonnal/ tervisenõukogul on olemas selgelt defineeritud eesmärgid.	131	3,38
3. Liikmetel on selge ettekujutus oma rollist nõukogus, mis motiveerib neid aktiivselt osalema (keda nad esindavad, miks nad on töörühma kutsunud, mis on vastutusvaldkond).	131	3,2
4. Meeskonnal/tervisenõukogul on olemas aktiivne juht, kes vastutab nõukogu toimimise eest.	130	3,36
5. Meeskond /tervisenõukogu analüüsib oma töö tulemuslikkust.	131	3,08

Mõnevõrra madalamalt hinnatud valdkond on oma töö tulemuslikkuse analüüsimine. Veerand koolidest analüüsib oma töö tulemust kuigivõrd (27 kooli) või ei tee seda üldse (4 kooli) ning võrreldes 2008 aastaga on antud näitaja samal tasemel.

Tervisenõukogu koostöö ja osalemine

Kõige kõrgemalt hinnatakse meeskonnas valitsevaid usalduslike koostöösuhteid (keskmine hinnang 3,65). Vaid 3 kooli vastasid, et usalduslikud suhted puuduvad või on olemas kuigivõrd. Lisaks usalduslikele suhetele on oluline liikmete aktiivne osavõtt: võib öelda, et 85% koolides osalevad TN liikmed aktiivselt nõukogu tegevuses (lisa 1).

Madalaimad hinnangud on antud TN kohtumiste regulaarsusele(3,06) ning koostööle paikkonna teiste organisatsioonide ja võrgustikega (3,07). 29% koolidest on andnud TN kohtumiste regulaarsusele hinnanguks „üldse mitte“ või „kuigivõrd.“, mis on vähem kui vastav näitaja 2008. Aastal (36%). Paikkonna teiste organisatsioonidega ei tee üldse koostööd 5% vastanutest ning 18% teeb kuigivõrd.

Tabel 3: Tervisenõukogude koostöö ja osalemisega seotud tegevused

Tegevus	n	keskmine hinnang
6. Meeskond/tervisenõukogu kohtub regulaarselt.	131	3,06
7. Meeskonnas/ tervisenõukogus valitsevad usalduslikud koostöösuhteid.	130	3,65
8. Meeskonna/tervisenõukogu liikmed osalevad aktiivselt nõukogu tegevuses.	131	3,24
9. Meeskond/ tervisenõukogu teeb koostööd paikkonna teiste organisatsioonide ja võrgustikega.	131	3,07
10. Tervisenõukogu/meeskonna juhtimisel toimub koolisisene koostöö (õpilased, lapsevanemad, tugistruktuurid, aineseksioonid jms).	129	3,11

Keskkonna kujundamine tervisenõukogu poolt

Võrreldes teiste hinnatavate valdkondadega on antud bloki küsimused saanud madalaimad keskmised hinnangud.

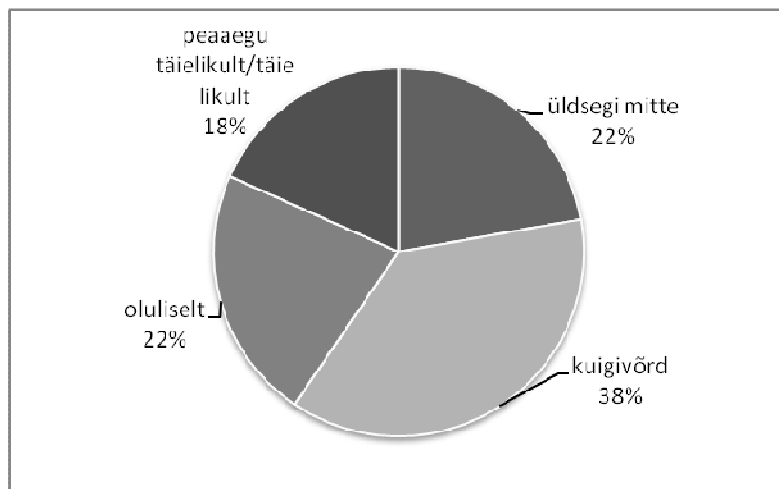
Rohkem ollakse rahul oma tegevusega koolitusel saadus oskuste edasiandmisel õpilastele, õpetajatele ja lastevanematele (keskmine hinnang 3.03) ning teiste kooli kiilmete motiveerimisega tegelemaks koolitervise ja sotsiaalsete probleemidega. (keskmine hinnang 3,1).

Tabel 4: Tervisenõukogude tegevused keskkonna kujundamisel (n, keskmine hinnang)

Tegevus	n	keskmine hinnang
11. Tervisenõukogu/meeskond on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil	131	2,92

A. füüsilist tervist mõjutava keskkonna küsimustes		
11. Tervisenõukogu/meeskond on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil: B. psühho-sotsiaalselt tervist mõjutava keskkonna küsimustes	131	2,84
11. Tervisenõukogu/meeskond on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil: C. kooli arengukava koostamisel	131	2,87
12. Tervisenõukogu/meeskond on leidnud lisaressursse projektide elluviimiseks	131	2,37
13. Tervisenõukogu/meeskonna liikmed on koolitustel saadud teadmisi ja oskusi andnud edasi oma kooli õpilastele, õpetajatele ja lastevanematele	126	3,03
14. Tervisenõukogu/meeskonna liikmed aktiveerivad teisi kooli liikmeid tegelema koolitervise- (tervisedendus ja -kasvatus) ja sotsiaalsete probleemidega	124	3,1

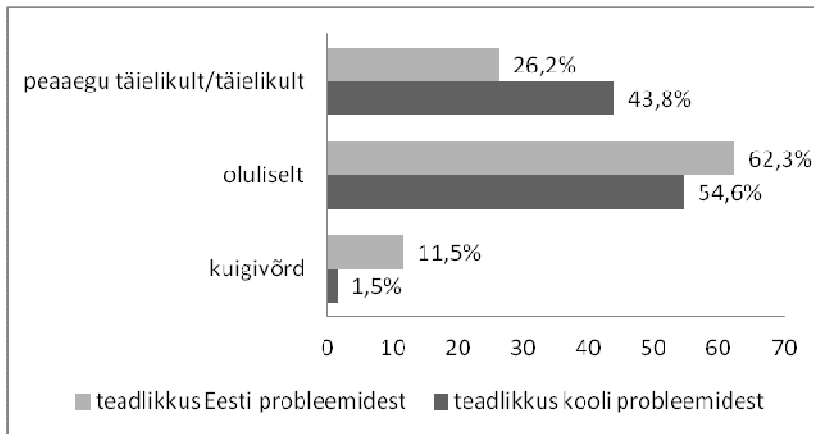
Kõige madalamalt hinnatakse tervisenõukogu suutlikkust leida lisaressursse projektide elluviimiseks. Keskmine hinnang 2,37 on madalam kui 2008. aastal (2,61). Üldse ei ole lisaressursse projektideks leidnud 22% koolidest (joonis 2), 2008. aastal oli selliseid kooli 14% vastanutest. Võimalik, et põhjus pole mitte ainult koolipoolses tahtes või oskuses, vaid võrreldes varasemate aastatega on koolide jaoks jäänud vähemaks võimalusi taotleda tegevusteks lisaressursse kohalikust omavalitsusest või erasektorist.

Joonis 2: Hinnangud lisaressursside leidmisele projektide elluviimiseks

Tervisenõukogu liikmete teadmised ja oskused tegelemaks kooli terviseprobleemidega

Esmalt paluti tervisenõukogudel anda hinnang oma teadlikkusele kooli tervise-ja sotsiaalvaldkonna probleemidest ning rahvatervise probleemidest üldiselt Eestis. Mõlemal juhul jääb keskmine hinnang üle keskmise taseme (tabel 5), kuid vaadates hinnangute protsentuaalset jaotust ollakse oma teadlikkusega üldiselt Eesti rahvatervise probleemidest vähem rahul (joonis 3).

Joonis 3: Hinnangud teadlikkusele rahvatervise probleemidest

Tabel 5: Tervisenõukogu liikmete teadmised ja oskused tegelemaks kooli terviseprobleemidega (n, keskmine hinnang)

Tegevus	n	keskmine hinnang
15. Teadlikkus oma kooli tervise-ja sotsiaalvaldkonna probleemidest.	130	3,42
16. Teadlikkus üldistest rahvatervise probleemidest Eestis.	130	3,15
17. Kompetentsi järgmistest valdkondades:		
• tervise edendamise ja -kasvatuse põhimõtted koolis	131	3,5
• kooli vajaduste hindamine ja ennetustegevuste planeerimine	131	3,26
• sotsiaalsete toimetulekuoskuste ja väärtuskasvatuse sekkumisprogrammide elluviimine	131	2,92
• tegevuskavade koostamine	130	3,12
• meekonnatööoskused tööks tervisenõukogus	129	3,34
• koostööoskused kooli tasandil ja väljaspool kooli tervisekasvatuse elluviimisel	131	3,16
• isikliku eeskuju rakendamine kooli terviseprobleemide vähendamisel	129	3,44

Tervisenõukogude liikmete kompetentsile erinevates valdkondades antud hinnangud on suhteliselt ühtlased ning üle keskmise taseme. Kõrgemalt on hinnatud teadmisi terise

edendamise ja –kasvatuse põhimõtetest ning oskust rakendada isiklikku eeskuju kooli terviseprobleemide vähendamisel. Mõnevõrra madalamalt on hinnatud oma kompetentsi sotsiaalsete toimetulekuoskuste ja väärtuskasvatuse sekkumisprogrammide elluviimisel , vaid 19% koolidest on andnud maksimaalse hinnangu (vt lisa 1).

KOKKUVÕTE

Käesolev raport koondab 2011. Aasta sügisel 131 TEK võrgustiku kooli tervisenõukogu sisehindamise tulemusi.

Üldiselt võib öelda, et tervisenõukogud on oma tegevusega rahul. Enamus koole (88%) hindab viimase aasta terviseedenduslikku tegevust koolis heaks või väga heaks.

Tervisenõukogu suutlikkust iseloomustavast 25 näitajast 24 on üle keskmise taseme (4-pallisel skaalal on see 2,5) ning neist valdaval enamusel (20 –l) on keskmine antud hinnang üle 3,0.

Kõige madalamalt on tervisenõukogud hinnanud oma suutlikkust leida lisaressursse projektide elluviimiseks, mõjutada kooli tasandil otsuste tegemist psühho-sotsiaalse ja füüsilise keskkonna küsimustes ning kooli arengukava koostamisel. Arenguruumi nähakse oma oskustes sotsiaalsete toimetulekuoskuste ja väärtuskasvatuse sekkumisprogrammide elluviimisel ning TN töö tulemuslikkuse analüüsi läbiviimisel.

Lisa 1: Hinnangute protsentuaalne jaotus

Tegevus	1		2		3		4		Kokku	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Koolis on TN, mille koosseis vastab tervist edendavate koolide tervisenõukogude loomiseks esitatud standardile	1	0,8	9	6,9	32	24,4	89	67,9	131	100
2. Tervisenõukogul on olemas selgelt defineeritud eesmärgid.			20	15,3	41	31,3	70	53,4	131	100
3. Liikmetel on selge ettekujutus oma rollist nõukogus, mis motiveerib neid aktiivselt osalema			27	20,6	51	38,9	53	40,5	131	100
4. Tervisenõukogul on olemas aktiivne juht, kes vastutab nõukogu toimimise eest.	4	3,1	16	12,3	39	30	71	54,6	130	100
5. Meeskond /tervisenõukogu analüüsib oma töö tulemuslikkust.	4	3,1	27	20,6	55	42	45	34,4	131	100
6. Meeskond/tervisenõukogu kohtub regulaarselt.	4	3,1	34	26	43	32,8	50	38,2	131	100
7. Tervisenõukogus valitsevad usalduslikud koostöosuhted.	1	0,8	2	1,5	38	29,2	89	68,5	130	100
8. TN liikmed osalevad aktiivselt nõukogu tegevuses	3	2,3	16	12,2	59	45	53	40,5	131	100
9. TN teeb koostööd paikkonna teiste organisatsioonide ja võrgustikega	6	4,6	23	17,6	58	44,3	44	33,6	131	100
10. TN juhtimisel toimub koolisisene koostöö	3	2,3	20	15,5	66	51,2	40	31	129	100
11 A. TN on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil füüsilist tervist mõjutava keskkonna küsimustes	5	3,8	35	26,7	57	43,5	34	26	131	100
11 B. TN on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil psühho-sotsiaalset tervist mõjutava keskkonna küsimustes	4	3,1	42	32,1	56	42,7	29	22,1	131	100
11 C. TN on mõjutanud otsuste tegemisi kooli tasandil kooli arengukava koostamisel	10	7,6	35	26,8	48	36,6	38	29	131	100
12. Tervisenõukogu on leidnud lisaressursse projektide elluviimiseks	28	22,2	47	37,3	28	22,2	23	18,3	126	100

13. TN liikmed on koolitustel saanud teadmisi ja oskusi andnud edasi oma kooli õpilastele, õpetajatele ja lastevanematele	4	3,2	22	17,5	66	52,4	34	27	126	100
14. TN aktiveerivad teisi kooli liikmeid tegelema koolitervise- (tervisedendus ja -kasvatus) ja sotsiaalsete probleemidega	1	0,8	17	13,7	75	60,5	31	25	124	100
15. Teadlikkus oma kooli tervise- ja sotsiaalvaldkonna probleemidest.			2	1,5	71	54,6	57	43,8	130	100
16. Teadlikkus üldistest rahvatervise probleemidest Eestis.			15	11,5	81	62,3	34	26,2	130	100
17. Kompetents järgmistest valdkondades: * tervise edendamise ja -kasvatuse põhimõtted koolis			3	2,3	60	45,8	68	51,9	131	100
*kooli vajaduste hindamine ja ennetustegevuste planeerimine			8	6,1	81	61,8	42	32,1	131	100
*sotsiaalsete toimetulekuoskuste ja väärtuskasvatuse sekkumisprogrammide elluviimine	2	1,5	31	23,7	73	55,7	25	19,1	131	100
*tegevuskavade koostamine			24	18,5	66	50,8	40	30,8	130	100
*meekonnatöösused tööks tervisenõukogus	1	0,8	12	9,3	58	45	58	45	129	100
*koostöösused kooli tasandil ja väljaspool kooli tervisekasvatuse elluviimisel			18	13,8	75	57,3	38	29	131	100
*isikliku eeskuju rakendamine kooli terviseprobleemide vähendamisel			6	4,7	61	47,3	62	48,1	129	100